

PRATARMĖ

ISSN 1392–2831 Tautosakos darbai XXXVII 2009

Tautosakos darbų XXXVII tomo viena pagrindinių temų – tautosakos rinkėjų įtaka folklorinės kultūros procesams, jų profesinė savivoka ir etika, santykis su pateikėjais ir užrašyta medžiaga. Skyrelyje „Iš folkloro šaltinių istorijos“ skelbiami trys straipsniai. Bronislava Kerbelytė tiria, kaip autentiški folkloro tekstai padeda geriau pažinti bei kritiškiau vertinti senuosiuose raštijos paminkluose pateikiamus mitologinius duomenis. Du straipsniai skirti iškilioms tautosakos rinkėjų asmenybėms. Jurgita Ūsaitytė intriguojančiai pristato iki šiol mažai žinomą Aukusti Roberto Niemio folklorinę veiklą Dzūkijoje, aptaria jo parengto didžiulio rankraštinio dzūkų dainų rinkinio aktualumą mūsų dienomis ir jo publikavimo galimybes. Leonardas Sauka gilinasi į lietuvių folkloristikos grandio Jurgio Dovydaičio darbo specifiką, atskleidžia tautosakos tekstologijai itin svarbias šio rinkėjo darbe neretai pasitaikydavusias tendencingas kūrinių transformacijas.

Po antrašte „Folkloras ir asmens saviraiška“ skelbiama keletas straipsnių, kuriuose į įvairių žanrų ir gyvavimo laikotarpių folklorą pažvelgiama kaip į tradicinės kultūros žmonių saviraiškos fenomeną. Bronė Stundžienė, pasitelkdama naujausių lauko tyrimų Dzūkijoje medžiagą, analizuoja dabartinę šio regiono dainų tradicijos situaciją, aptaria senųjų ir šiuolaikinių, dažnai kuriamų raštu, dainų repertuarą kaip moteriškosios kultūrinės saviraiškos elementą. Giedrė Šmitienė gvildena asmens sampratą tradicinio folkloro tyrimuose, daugiau dėmesio skirdama profesoriaus Norberto Vėliaus ne kartą užčiuoptam ir aprašytam pateikėjo ir iš jo užrašomos kūrybos neatskiriamumui. Aušros Žičkienės straipsnio objektas – dzūkų raudos. Autorė nagrinėja Valkininkų apylinkėse surinktų raudų lokales savybes, atskleidžia individualius jų ypatumus. Pačiai naujausiai karinių-istorinių dainų daliai – partizanų dainoms – skirtas Kosto Aleksyno straipsnis. Remiantis konkrečiais tekstais ir partizanų atsiminimais, jame aptariamas ankstyvasis šių dainų kūrybos tarpsnis. Lilija Kudirkienė rašo apie iki šiol menkai tyrinėtą lietuvių folkloro dalį – situacinius posakius, analizuoja jų žanrinius savitumus, santykį su kitais trumpaisiais žanrais.

„Naujausiuose folklorinės kultūros tyrimuose“ šįkart vyrauja mirties sampratų tema. Vilma Daugirdaitė pirmąkart lietuvių folkloristikoje apžvelgia, kaip žodinėje tradicijoje, pasitelkus folklorinę patirtį, apmąstoma holokausto tema. Audronė Daraškevičienė, pasiremddama Žemaitijoje užrašytais įvairių kartų žmonių pasakojimais, tiria populiarių pomirtinio gyvenimo vaizdinių kaitą.

Skyrelyje „Iš ekspedicijų patirties“ skelbiama 2008 metų rudenį Lietuvių literatūros ir tautosakos institute įvykusi folkloristų, etnologų bei istorikų mokslinė disku-

sija „Ką ir kaip renkame šiandien“. Venanto Mačiekaus straipsnyje apie Vilniaus universiteto kraštotyrininkų ramuvos veiklą skaitytojas ras išsamų XX a. antrojoje pusėje vykusią kompleksinių ekspedicijų ir jų metu surinktos medžiagos pristatymą.

„Folkloro publikacijų“ skyrelyje Rita Balkutė pateikia per pastaruosius du dešimtmečius įvairiose vietovėse užrašytų pasakojimų apie žalčius, o Povilas Krikščiūnas – keletą elektroniniu paštu plintančių religinės tematikos laiškų.

Skyrelyje „Sukaktys“ folkloristė Piret Voolaid rašo apie 70-metį švenčiantį žymų estų paremiologą Arvo Krikmaną.

Recenzijų skyrelyje net du autoriai – Jūratė Šlekonytė ir Jonas Balčius – recenzuoja Leonardo Saukos parengtą leidinį Pasaka „Eglė žalčių karalienė“. Aušros Žičkienės recenzija šįkart skirta ne atskiram leidiniui, o moksliniam straipsniui. Recenzuojamas Lietuvos muzikologijos devintajame tome paskelbtas Ryčio Ambrazevičiaus tyrimas „Dainos ir ritmo „chromatizmai“ lietuvių liaudies dainose“. Skelbiamos ir keleto leidinių anotacijos.

„Kronikoje“ pristatomi folkloristikai aktualūs šių metų pirmojo pusmečio įvykiai bei renginiai.

Tomą baigia Vito Agurkio sudaryta solidi 2006 metų lietuvių tautosakos bibliografija.